

Landsstýrið: Tey alment

EIRIKUR LINDENSKOV

Seinastu árin hava inntøkur landskassan verið stóðugt vaksandi. Sambært hagtølum fyri 1996 eru fiskað 37 túsund tons av fiski og um

Óhóskandi lønarskipan hjá tí almenna

EIRIKUR LINDENSKOV

Landsstýrismaðurin í figgjarmálum heldur ikki, at almennu lønirnar skulu hækka. Men hann heldur, at tey dugnaligar starvsfólkini - tey, ið tíma at nema sær stórru kunnleika innan sítt øki, eiga at verða betur lønt, enn nú.

Hann heldur, at tað almenna - eins og privata vinnulívið - eigur at kunna vera við í kappingini um dugnalig starvsfólk.

Tað ber ikki til sambært sáttmálanum millum Starvsmannafelagið og Føroya Landsstýri.

Við hesum í huga hevur Figgjarmál- og Búskapardeildin givið út bókingin Lønarpolitikkur, sum er ein lønarpolitisk frágreiðing.

Í februar í ár vórðu lønarmál og sáttmálasamráðingar flutt frá lögmanni til landsstýrismannin í figgjarmálum at umsita.

Anfinn Kallsberg sigur, at lønirnar hjá tí almenna hava ein týðandi leiklut í figgjarpolitikkinum hjá landsstýrismanninum.

Ætlanin við bókinginum er tí at fáa eitt breiðari grundarlag undir orðaskiftinum um lønarpolitikkinn hjá tí almenna.

Árin, sum tær almennu lønirnar hava á lønarlágið í privata vinnulívinum, verður lýst, og fyri at kunna lønarlágið hjá teimum alment løntu, verður hugt at miðallønargongdini hjá limum í Starvsmannafelagnum, sigur Anfinn Kallsberg í forordum í bókinginum.

Hann sigur, at almenni sektorurin stendur fyri stórum avbjóðingum og broytingum. Lønarskipanirnar, sum galda nú, eru ikki tíðarhóskandi. Tí er neyðugt við tillagningum til broyttu umstøðurnar og nýggju avbjóðingarnar, sum eru fyri framtíð.

óskrásett veiða verður roknað við, er talið helst oman fyri 40 túsund tons. Hetta er sera nógv, tá ið hugsað verður um, at toskaveiðan undir Føroyum bert er 25-30.000 tons eitt miðan fiskiár.

Roknast má tí við, at útflutnings- og skattainntøkurnar frá fiskivinnuni ikki fara at vera eins stórar komandi árin, heldur hinvegin.

Skal tað eydnast framhaldandi at gera búskapin betri og fáa arbeiði til allar vinnuførar hendur, er neyðugt, at vinnulív okkara fær fótad sær aftur. Ein týðandi fortreyt er ein lágur pris- og lønarvøkstur, heldur landsstýrismaðurin.

Tann líti lønarvøksturin seinnu árin, saman við meiri inntøkum hjá landskassanum, hevur gjørt tað møgulegt at lata munandi skattalætta í 1996 og 1997, soleiðis at tann tóka lønin hjá einum alment settum er vaksin uml. 9% í 1996 og uml. 4% í 1997.

Av tí at prívøksturin neyvan er meiri enn 2% um árið, er tann tóka reallønin sostatt munandi hækkað.

Komandi batar eiga tí meira at verða nýttir til at gera útbúgvingar- og eftirlønarskipanir.

Skalalønin eigur tí ikki at verða broytt. Tó kann tað fyri einstakar starvsbólkar verða neyðugt at fáa hægri

løn, heldur landsstýrismaðurin, tí annars ber ikki til at fáa leys stórv sett. Eisini tey starvsfólk, sum eru serliga dugnalig og t.d. nýta frítíðina at menna sín førleika, skulu hava møguleikan at fáa hægri løn.

Lønarskipanin er ikki væl eignað í tilinum førum. Tí eigur eitt arbeiði við at nýtjast mangerska lønarskipanina at fara í gongd. Hetta má verða gjørt við samstarvi millum fakfeløg og arbeiðsgevarar.

Lønarlágið hjá tí almenna hevur ávirkan á lønarlágið í restini av samfelagnum, og hækka lønirnar í almenna sektorinum, má roknað við, at lønarlágið í privatu vinnuni eisini hækkar.

Fiskatilvirkingarvinnan er í sera harðari kapping við fiskavirki í øðrum londum. Kappingarførið hjá fiskatilvirkingarvinnuni er heilt vánaligt, og tiskil fer ein stórv partur av fiskinum ótilvirkaður av landinum.

Sambært bókinginum hjá landsstýrismanninum hevur ein partur av fiskinum eina tilika góðsku sum fiskur, at tað undir øllum umstøðum loysir seg best at selja hann, sum hann er. Meginparturin av feskiskaveiðini kundi tó óivað verið tilvirkaður í Føroyum, verður staðfest, um kappingarførið hevði verið betri. Vánaliga kappingarførið hevur harumframt tá ávirkan, at lønsemi-

Fríggjadagin lögdu Anfinn Kallsberg, figgjarmálaráðharri og Tummas Magnusen, leiðari á lønardeildini, bókingin fram fyri fjølmiðlarnar. Mynd: Jens Kristian Vang

í vinnuni versnar.

Føroyska fiskatilvirkingarvinnan hevur, sæð undir einum, havt stórt hall seinastu árin. Skal tað eydnast at fáa fiskatilvirkingarvinnuna at fóta sær aftur, soleiðis at hon kann standa seg í altjóða kapping, er neyðugt, at bæði fakfeløgini á privata og á almenna arbeiðsmarknaðinum sýna afurhaldni í lønarvøksum sínum. Fer lønarlágið upp, verður helst neyðugt aftur at veita vinnuni stund, og so verður eisini neyðugt at økja um skattatrygð.

Økta veiðan hjá feskiskaflothanum seinastu tvey ár-

ini hevur havt við sær, at lønsemið hjá feskiskaflothanum er batnað. Tó varð stuðulin til feskiskaflothan minnaður so skjótt, at torført er at fáa lønsemi í vinnuni aftur eftir stuttari tíð. Fløgustuðulin, sum í ár er settur til 55 mió. kr., dettur eisini burtur í mars 1998.

Fyri trimum árum síðani var meginparturin av feskiskaflothanum skuldarsaner-aður. Í løtuni ber so stutt til at halda feskiskaflothan gangandi við sera lágum kapitalkostnaði. Hinvegin er avlopið nú so lítið, at tað ikki hevði kunnað rentað fløgu í eitt nýtt skip.

Eisini tá ið hetta verður havt í huga, er neyðugt, at fakfeløgini í almenna sektorinum, eins væl og tey í privata sektorinum, vísa afurhald í lønarvøksum sínum tey næstu árin, heldur altso landsstýrismaðurin í figgjarmálum, Anfinn Kallsberg, sum hevur latið henda bókingin prentað. Hann var almennakunnigjörður fríggjadagin.

Lønarsamráðingarnar millum landsstýrið og Starvsmannafelagið byrjaðu í gjár klokkan 14⁰⁰.

Tað almenna skal kunna bjóða skikkapum fólki betri løn

– Ein komandi lønarskipan má vera so liðilig, at tað almenna kann bjóða einstaklingum ella starvsfólkabólkum eina løn á sama stigi, sum marknaðurin annars, soleiðis at tað ber til at fáa og hava skikkað starvsfólk...

EIRIKUR LINDENSKOV

Skal arbeiðið við framhaldandi at minka arbeiðsloysið eydnast, er neyðugt at okkara vinnulív fær fótad sær. Ein avgerandi fortreyt er ein stóðugur lágur pris- og lønarvøkstur, verður sagt í bókinginum, sum Figgjarmál- og Búskapardeildin legði fram fríggjadagin.

Har verður víst á, at tóka lønin er munandi økt í 1996 og í 1997. Komandi batar eiga tí meiri at verða nýttir til at gera útbúgvingar- og eftirlønarskipanir, heldur landsstýrismaðurin.

Skalalønin eigur ikki at verða broytt. Tó kann tað fyri einstakar starvsbólkar verða neyðugt at fáa hægri løn, tí annars ber ikki til at fáa leys stórv sett. Eisini tey starvsfólk, sum eru serliga dugnalig og t.d. nýta frítíðina at menna sín førleika,

skulu hava møguleikan at fáa hægri løn.

Lønarskipanin er ikki serliga eignað í tilinum førum. Tí eigur eitt arbeiði við at nýtjast mangerska lønarskipanina at fara í gongd. Hetta má verða gjørt við samstarvi millum fakfeløg og arbeiðsgevarar, verður sagt í bókinginum.

Tað almenna er størsti arbeiðsgevari
Tað almenna (land og kommunur) er nógv tann størsti arbeiðsgevarin í Føroyum, við uml. 40% av allari arbeiðsstyrkini.

Tað eru uml. 7.500 alment sett. Talið er falið javnt síðani 1990, tá tað vóru uml. 9.200 stórv. Tó eru uml. 500 stórv fleiri í 1996 borið saman við 1995. Hetta kemst av, at kreppan er um at hessa av, og tí er almenna virksemið vaskið

nakað. Roknast má tó við, at framyvir fer talið at falla, tí búskapurin kann ikki bera stórra alment virksemin, staðfestir Figgjarmál- og Búskapardeildin í bókinginum.

Tað eru ikki tøl fyri miðallønir hjá alment settum. Tó er eingin ivi um, at tá tað hava verið lufalsliga fáar nýsetanir seinnu árin og tað vandið eisini verður gongdin framyvir, fer miðallønin stóðugt at hækka.

Eins og í londunum kring okkum, er rákið tann vegin, at uppgávurnar gerast alt meira torførar og krevja stórra førleika hjá starvsfólkunum. Tí er torvur á starvsfólkunum við hægri útbúgving alsamt vaksandi, og faklær og ófaklær gerast alsamt færri.

Tann broyting, sum hendur við arbeiðsuppgávum,

setur stórv krøv, til at almenn starvsfólk mugu fáa nýggjan og stórra førleika. Tí mugu bæði arbeiðsgevarir og starvsfólk leggja stórra dent á eftirútbúgving.

Nýggj lønarskipan

Landsstýrismaðurin ásannar, at tíðin er farin frá eini so stírvnari og miðsavandi lønar- og sáttmálskipan, sum vit hava nú.

Nýggja stýrisskipanin elvir til, at tann einstaki landsstýrismaðurin hevur alla ábyrgd og allar heimildir á sínum øki. Samstundis verður jättanarskipanin umlögð í hesum árum. So við og við verða fleiri heimildir og stórra ábyrgd lögð út á teir einstøku stovnararnar.

Hetta setur náttúrlig krøv til eina aðra lønar- og sáttmálskipan, verður sagt í bókinginum.

Høvuðstruppleikarnir
verða bólkaðir soleiðis:

* Miðsavnað lønaraseting, tí hvørt einstakt nýstovnað starv verður flokkað eftir samráðing millum landsstýrið og fakfelagið. Sama geldur, um broytingar verða

gjørðar í flokkingini hjá einum starvsfólki.

* Tá ið eitt starv er flokkað, er lønin fastlögð í eini fastari lønargongd, sum bara verður ásett aftir starvsaldri.

* Avmarkaðir møguleikar at røkja tey góðu starvsfólkini, t. d. sum miðvíst eftirútbúgva seg.

* Skipanin verður ofta mett sum órættvís millum starvsfólk, tí fólk sum gera sama arbeiði, verða ikki altíð lønt eins, tí tey hava ymiskan starvsaldur.

* Um uppgávurnar hjá einum starvsfólki broytast, er tað sera torført at broyta lønina.

* Skipanin at flokka stórv er ógvuliga flokt at umsita, tí tað eru alt ov nógvir flokkar.

* Um ein førleiki ella ein starvsbólur er eftirspurdur á privata arbeiðsmarknaðinum, er torført hjá tí almenna at fáa tilik fólk, tí tað eru lítil møguleikar at laga lønina til marknaðarviðurskifti, við t. d. persónligum iskoytum.